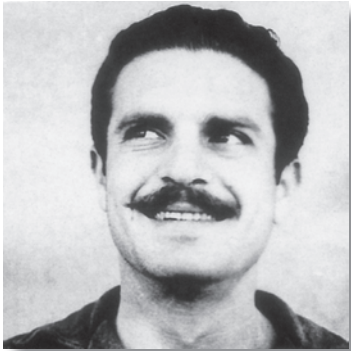

Μαρτυρία Παύλου Παυλάκη

ΟΝΟΜΑ:	Παύλος Παυλάκης (τομεάρχης της ΕΟΚΑ)
ΗΜΕΡΟΜ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ:	10 Νοεμβρίου 1930
ΗΜΕΡΟΜ. ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚΑ:	2 ή 3 Ιανουαρίου 1955
ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ:	Μελάς, Καψάλης, Τομπάκης, Αίσωπος, Κάλκας, Λιά- κος
ΠΕΡΙΟΧΗ/ΕΣ ΔΡΑΣΗΣ:	Πόλη και επαρχία Αμμοχώστου (τομεάρχης επαρχί- ας Αμμοχώστου)
ΚΑΤΑΖΗΤΟΥΜΕΝΟΣ:	Ναι

Σκοπιμότητες, φθόνος αυτά που λέγονται σήμερα εναντίον του Γιωρκάτζη

Ερώτηση: Κύριε Παυλάκη, πότε και πώς πρωτογνωρίσατε τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη;

Η γνωριμία μου με τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη έγινε πολύ πριν από τον αγώνα, όταν πήγα στο Επιμελητήριο Λευκωσίας για να πάρω ένα πιστοποιητικό προέλευσης για τις εξαγωγές που έκανε η εταιρεία μας.

Ερώτηση: Μιλούμε για ποια χρονολογία;

Θα ήταν '50, '51, δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς. Κι εκεί ο υπάλληλος ο οποίος συνάντησα απεδείχθη ότι ήταν ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης και μου έκανε εντύπωση το ευπροσήγορο ύφος του, ο τρόπος με τον οποίο με εξυπηρέτησε. Είδα ένα παιδί με το οποίο θα μου άρεσε να κάνω παρέα. Αυτή ήταν η πρώτη μας γνωριμία.

Ερώτηση: Και η δεύτερη συνάντησή σας;

Μετά, όλα τα χρόνια που πέρασαν μέχρι τον αγώνα δεν ξανασυναντηθήκαμε, δεν ξαναβρεθήκαμε. Μέσα στον αγώνα, πάλι τυχαία, με κάλεσαν στη Λευκωσία, να πάω στην πλατεία Μεταξά, σ' ένα ορισμένο σημείο, να περιμένουμε με τον Αντώνη τον Παπαδόπουλο και θα μας πλησίαζε κάποιος που θα κρατούσε μια εφημερίδα, θα μας έλεγε το σύνθημα και από εκεί να τον ακολουθήσουμε.

Ερώτηση: Μιλούμε για ποια χρονολογία;

Τέλος του Απρίλη του '55. Τέλος του Απρίλη, αρχές του Μάη.

Ερώτηση: Μετά που άρχισε ο αγώνας;

Ναι, ήμουν ήδη τομεάρχης. Δηλαδή μέχρι εκεί δεν είχε ξεκαθαρίσει ποιος ήταν ο τομεάρχης. Κανονικά ήταν ο Αυξεντίου και αντικαταστάτη είχε τον Αντώνη τον Παπαδόπουλο. Ο Αυξεντίου καταζητήθηκε από την 1η του Απρίλη, εξαφανίστηκε. Πρέ-

πει να ήταν 3 του Απρίλη, Κυριακή, που είχε ματς η Ανόρθωση. Ο Αντώνης, ο οποίος ήταν ο αντικαταστάτης του Αυξεντίου, ήταν και προπονητής και έπαιζε και ποδόσφαιρο στην Ανόρθωση.

Και εκεί που τον περίμενα έξω από τα αποδυτήρια, ήρθε κάποιος ο οποίος έψαχνε τον Αντώνη τον Παπαδόπουλο, άγνωστος. «Μήπως είναι από την Οργάνωση;» σκέφτηκα. Τον πλησίασα και του είπα το σύνθημα, μου είπε το αντισύνθημα. Λέει μου: «Εσύ είσαι ο Άγρας;» Του λέω «όχι, εγώ δεν είμαι ο Άγρας, είμαι ο Μελάς, ο Άγρας είναι μέσα». «Έχω ένα φακελάκι να του δώσω κι επειδή δεν μπορώ να περιμένω, να σου το δώσω, να του το δώσεις». Όμως ο Αντώνης, επειδή ήταν τόσο στενά συνδεδεμένος με τον Αυξεντίου, και ήταν γνωστό μες στο Βαρώσι ότι από τη στιγμή που έφυγε ο Αυξεντίου αυτός θα ήταν οπωσδήποτε ο αντικαταστάτης του, επέλεξε να αδρανήσει, σκεπτόμενος ότι πιθανόν να τον παρακολουθούν κι έτσι να φτάσουν στην Οργάνωση. Μου λέει «πάρ' το σημείωμα και να βρεθούμε απόψε στο σινεμά του Χατζήχαμπή». Κόψαμε χωριστά εισιτήρια, μπήκαμε χωριστά στο σινεμά και όταν άρχισε το έργο και σβήσαν τα φώτα, η συνεννόησή μας ήταν να βρεθούμε στα αποχωρητήρια. Εκεί συνεννοηθήκαμε τι θα γίνει. «Εγώ δεν θα επικοινωνώ με κανέναν, απάντα εσύ στον αρχηγό και εξήγα του γιατί πρέπει να αδρανήσω για ένα χρονικό διάστημα». Αυτή η αδράνεια του Αντώνη και η επικοινωνία μου, ως Μελάς, με τον αρχηγό διήρκεσε μέχρι αυτή τη συνάντηση που σας λέω στη Λευκωσία, όπου συναντηθήκαμε με τον Αβέρωφ και δεν ξέραμε γιατί. Μας οδήγησε, ύστερα από κάμποσο περπάτημα, σ' ένα δωμάτιο που ήταν βοηθητικό κάποιου σπιτιού· μέσα είχε ένα τραπέζι της κουζίνας με μια καρέκλα πίσω του κι ένα παγκάκι και μας έβαλε και κάτσαμε εκεί. Εκεί ήρθε κάποια στιγμή ο αρχηγός, όμως εμείς δεν ξέραμε ότι ήταν ο αρχηγός, αλλά επειδή άρχισε και έδινε διαταγές κ.λπ. καταλάβαμε ότι ήταν ο αρχηγός. Οπότε εγώ, όταν απευθυνόμενος σ' εμένα μου έδινε οδηγίες για ομάδες κρούσεως και δράση κ.λπ., του λέω: «Μα, αρχηγέ, Άγρας είναι ο Αντώνης, δεν είμαι εγώ, εγώ είμαι ο Μελάς». Μου λέει «όπως ξεκίνησες θα συνεχίσεις και ο Άγρας θα οργανώσει τα σχολεία, τη μαθητιώσα νεολαία». Από εκεί μας χώρισε τους ρόλους. Με τον Πόλυ τώρα. Αφού τέλειωσε αυτή η συνάντηση –δυστυχώς άμα θυμηθείς κάτι δεν μπορείς να συγκεντρωθείς– και φεύγαμε με τον Αβέρωφ να πάμε πίσω στο αυτοκίνητο, θυμούμαι ότι σ' ένα σημείο που είχε πάρα πολλούς ευκαλύπτους εμφανίστηκε κάποιος, ο οποίος είπε του Αβέρωφ: «Φρόντισα να σε βρω, διότι πρέπει να μεταβιβάσεις επειγόντως στον αρχηγό ότι οι Εγγλέζοι έχουν πληροφορία ότι Διγενής είναι ο Γρίβας, ο αρχηγός της “Χ”». Πρέπει να το διαβιβάσεις».

Εκεί, ας πούμε, ξαναβρεθήκαμε, χωρίς να ξέρω εγώ ότι ήταν ο Πόλυς το μέλος της Οργάνωσης με το ψευδώνυμο «Κικέρων» που έδωσε αυτή την πληροφορία. Ήταν

υπεύθυνος πληροφοριών του αρχηγείου τότε ο Πόλυς, εγώ ήμουν της Αμμοχώστου. Αλλά παρά ταύτα δεν είχαμε καμία επαφή. Αυτή ήταν η δεύτερη φορά που τον συνάντησα.

Ερώτηση: *Κατάλαβε ο ένας τον άλλο;*
Βέβαια, κατάλαβε ο ένας τον άλλο, βέβαια.

Ερώτηση: *Δηλαδή είπες του: «Είσαι εσύ, που σε είδα...»*
Ή εγώ ή εκείνος, μάλλον εκείνος ήταν, ο Πόλυς ήταν πιο εξωστρεφής. Και για τους δυο ήταν έκπληξη ότι συναντηθήκαμε μια φορά και μετά ξανασυναντιόμαστε μέσα στην ΕΟΚΑ. Χωρίσαμε, διότι δεν έπρεπε να ξέρει ο Πόλυς πού ήμαστε ή πού πηγαίναμε.

Ερώτηση: *Ούτε εσείς για τον Πόλυ.*
Ούτε εμείς, όχι. Εκείνος το είπε στον Αβέρωφ για να το διαβιβάσει στον Γέρο, διότι το θεωρούσε επείγον να μάθει ο Γέρος ότι οι Εγγλέζοι είχαν αυτή την πληροφορία. Μπορούσε να τη διαβιβάσει και γραπτώς, στην αναφορά που θα έφτανε την επαύριο. Αλλά θεώρησε ότι έπρεπε να του το πει αμέσως. Δεν ξανασυναντηθήκαμε μέσα στον αγώνα ύστερα από αυτή τη φορά. Ήξερα ότι συνελήφθη, ότι τον είχαν μεταφέρει στο Φρούριο της Κερύνειας πρώτα και μετά στην Κοκκινοτριμιθιά. Στην Κοκκινοτριμιθιά, νομίζω, τον έχασαν για τρεις τέσσερις μέρες. Απέδρασε, νομίζω, στις 19 του Γενάρη του '56 κι εμένα με πήγαν στην Κοκκινοτριμιθιά ή στις 22 ή στις 23 του Γενάρη του '56. Όταν είχα πάει εγώ, είχε ήδη δραπετεύσει, γι' αυτό δεν συναντηθήκαμε ξανά. Ούτε είχαμε επαφή καμία, άλλος Τομέας ο δικός του, άλλος ο δικός μου, δεν επιτρεπόταν. Με τον μόνο με τον οποίο είχα επικοινωνία ήταν με τον Αυξεντίου, επειδή γνωριζόμαστε πριν από τον αγώνα. Τέλος πάντων, του έστελνα σημειώματα, μου έστελνε σημειώματα, μέσω του καθορισμένου τρόπου της Οργάνωσης, των συνδέσμων κ.λπ. Προς το τέλος του αγώνα, όταν γίνονταν οι διαπραγματεύσεις της Ζυρίχης κ.λπ., πήρα ένα σημείωμα από τον... δεν θυμούμαι, Λαέρτης ήταν το τελευταίο του το ψευδώνυμο;

Ερώτηση: *Κατά τη διάρκεια του αγώνα ήσουν τομεάρχης, ήξερες τι γινόταν. Ποιες ήταν οι πληροφορίες σου για τη δράση του Γιωρκάτζη;*

Κοίταξε, για τη δράση άλλων Τομέων μαθαίναμε και πληροφορούμασταν από τις ειδήσεις. Περισσότερο μάθαινες πότε συνελήφθη κάποιος και βέβαια πότε δραπέτευσε. Εκείνο το οποίο καθιέρωσε τον Πόλυ ήταν οι τρεις αποδράσεις του. Για τη δράση

του εν τω μεταξύ, εκεί που ήταν, συνήθως βρισκόταν στα βουνά κατά τη διάρκεια του αγώνα –τελευταίο του πόστο ήταν τομεάρχης Λευκωσίας– δεν είχα ιδέα πού ήταν, αλλά ήταν γνωστός ο Γιωρκάτζης λόγω των αποδράσεών του. Τρεις αποδράσεις. Και το κύρος του, ας πούμε, με το τέλος του αγώνα, ήταν κύρος που ξεχώριζε από όλους τους άλλους αγωνιστές μέσα στον αγωνιστικό κόσμο.

Ερώτηση: *Πώς σχολιάζεις ορισμένα υπονοούμενα τα οποία γράφονται ότι οι αποδράσεις του ήταν προσχεδιασμένες μαζί με τους Άγγλους;*

Κακοήθειες, τι άλλο να πω; Σκοπιμότητες, φθόνος... αυτά λέγονται ύστερα από παρέλευση τόσων ετών και που ο Γιωρκάτζης δεν ζει. Αυτά ειπώθηκαν μετά, όχι όταν ζούσε ο Γιωρκάτζης. Αλλά απ' ό,τι έζησα εγώ και ξέρω, δεν είναι δυνατόν να μην ήταν αυτά τα πράγματα γνήσια. Αντιθέτως, οι τρεις αποδράσεις τις οποίες έκανε αποδεικνύουν έναν αγωνιστή που δεν το έβαζε κάτω. Δηλαδή για εκείνον, όπως και για μένα μετά, δεν τέλειωσε ο αγώνας επειδή μας συνέλαβαν. Θυμάμαι τον εαυτό μου. Από την πρώτη μέρα που με συνέλαβαν, σχεδίαζα την απόδρασή μου. Ασχέτως τότε συνέβη. Το ίδιο πρέπει να ήταν και ο Πόλυς. Από την ώρα που τον συνελάμβαναν σχεδίαζε την απόδρασή του. Αυτό το πράγμα είναι εκείνο που ξεχωρίζει όχι μόνο εκείνους που δραπέτευσαν, αλλά και πολλούς οι οποίοι δεν κατάφεραν να αποδράσουν, που δεν τέλειω-νε ο αγώνας για εκείνους επειδή συνελήφθησαν και μπήκαν στη φυλακή ή στα κρατη-τήρια.

Ερώτηση: *Ήθελα ακόμα ένα σχόλιό σας γι' αυτό που έχει γραφτεί, ότι κατά τη διάρκεια του αγώνα ήταν πράκτορας των Άγγλων.*

Παναγία μου! Αυτό κι αν είναι εξωφρενικό! Εγώ όχι μόνο δεν το δέχομαι, αλλά το θεωρώ ιεροσυλία. Ξέροντας τις συνθήκες του αγώνα, μπορεί να μην ήξερα τις λεπτομέρειες της δράσης του Πόλυ, αλλά ήξερα τη νοοτροπία και τον κίνδυνο των αγωνιστών που ξεχώρισαν, όπως εκείνος. Δεν είναι νοητό.

Σημείωση Γ. Ηλιάδη: Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, ο Παύλος Παυλάκης, σε στιγμές συναισθηματικής φόρτισης, μου είπε πολλά, τα οποία μου ζήτησε να μην αναφέρω. Σέβομαι την επιθυμία του.

Οι αγωνιστές της ΕΟΚΑ αμέσως μετά τη λήξη του αγώνα σε μια εκδρομή τους στα βουνά. Διακρίνονται οι Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, Κώστας Χριστοδουλίδης και Νίκος Ιωάννου ιστάμενοι. Επίσης, Τάσσος Παπαδόπουλος, με το τσιγάρο στο στόμα, Σωτήρης Έλληνας, Μπαταριάς, Φώτης Παπαφώτης, Φειδίας Συμεωνίδης, Πάυλος Παυλάκης, Αντώνης Παπαδόπουλος, Κυριάκος Πατατάκος.